

İSLAMİ AÇIDAN ÇOCUK YETİŞTİRMEDE MİHENK TAŞLARI

(Fatma Aydogmus)

- 1- Dünya ve Aile misafirhanesinde kıymetli misafir: Evlat
- 2- Bebeklikten yetişkinliğe, ebeveyn-çocuk ilişkisinde aşamalar
- 3- Yanlış bilinen ve uygulanan davranışlar
- 4- Sadaka-i cariye ve Dua

1- Dünya ve Aile misafirhanesinde kıymetli misafir: Evlat

- Misafirhaneyi ve Kendimizi Temsil Keyfiyetinde Hazırlamak

Dünya bir misafirhanedir, mülkün sahibi Rabbimiz. Cenabi Hak, biz misafir olarak gelmeden misafirhaneyi kullarının yaşayabilmesi için gereken şekilde hazırlamış yaratmıştır. Hava, su, güneş, toprak, binlerce çeşit nimetleri, mevsimleri, alemleri, dünyayı yaratmıştır. İnsanların misafirhanesi dünyadır, çocukların misafirhanesi de yuvalardır. Ailede ebeveynler misafirhanelerin işletmecileridir. Misafir kabulünden önce misafirhaneler hazırlanır, odalar gözden geçirilir, ikramlar hazırlanır son olarak ev sahibi maddi ve psikolojik acidan hazır hale gelir sonra misafir kabul edilir.

Yuvamız, çocukların maddi ve manevi huzur içinde yetişmesine müsait halde mi, misafirimizi kabul etme zamanı geldi mi, kontrol edilmelidir. Geleceğin gençlerini anne babalar yetiştirecektir. Nitelikli bir ebeveyn kıvamına kendimizi getirdik mi? Peygamberimiz (sav) çocuklarla münasebeti olmakla beraber, nesli yetiştirecek nesilleri yetiştirmiştir.

Çocukların eğitiminde en büyük, en etkili rol modelleri anne ve babalarıdır. **Onların her hareketi, her davranışı, hatta mimikleri çocukları şekillendirir.** Bu nedenle anne babaların bilinçli olması, şuurlu davranması, yeterli donanımda olması ehemmiyetlidir. İnsanlar doğumundan ölümüne kadar, her zaman öğrenmeye, eğitimeye muhtaçtır. İnsan herşeyi burada öğrenir, burada tecrübe eder. İnsanoğlu dünyaya aciz, cahil olarak gelir. Beşikten mezara kadar ömrü öğrenerek geçer. Eğitim sadece okuma-yazma demek değil, insan hayatını sürdürebilmesi için gereken bütün bilgilerdir. Bu bilgilerin ilk öğretildiği yer ailedir. Kişinin çocuk sahibi olması, büyük sorumluluklar üstlenmesini gerektirir. Çocuğun iyi bir insan, samimi bir müslüman, insanlığa faydalı bir birey olarak yetiştirilmesi için gayret ve fedakarlık gösterilmelidir. **Ana babanın en önemli görevi çocuğun dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamaktır.**

İnsan eğitmek gelisiguzel yapilabilecek kolaylikda bir mesele degildir. Dağdaki bir ağacı alıp sehpa, dolap, mihrap, minber yapabilirsin. Mermeri alıp merdivene basamak, mutfığa tezgah, Selimiye camiisine ters lale yapabilirsin. Kendisi hakkında “Niye böyle yaptın?” demez. Ama insanoğlu daha bir yaşındayken “BEN” demeye başlar.

Bu kadar zor bir işte bize yardımcı olacak eşin seçimi bizim için olduğu kadar çocuklarımız için de önemlidir.

İslam'da din eğitimi bir açıdan bakılırsa çocuk doğduktan sonra, bir açıdan bakılırsa **eş seçimi ile başlar.** Uygun doğru bir eş seçimi yapılmadığı takdirde çocuğun ilk ve temel okulu olan evde taşların hiçbir zaman yerli yerine oturmayaacağı görülür. İyi bir çocuk yetiştirmek için önce iyi ve uyumlu bir evlilik yapmak gerekir.

Eğitim ne sadece okul duvarları arasında, ne de sadece evde verilebilir. Hayat boyu her yerde eğitim devam eder. Okulda öğretmen, evde anne en önemli eğitici. Eğitimde temsiliyet önemlidir, Peygamberler de kendi hayatlarıyla bunu bize gösterirler. Önce yaşar, sonra anlatırlar.

- “Ana, baba, muallim, düzgün bir ağaç gibi olmalıdır ki, çocuk da onun gölgesi gibi dosdoğru olsun.” (İmam-ı Gazali)

- Dilinizi kullanmaksızın çocuklarınızı iyiliğe çağırın. Böylece çocuklarınız sizden, takva, çalışkanlık, namaz ve iyilik görsün ve sizi örnek edinsin. (İmam Caferi Sadık)

-Söz dilinin sustuğu ve amel dilinin söylediği nasihat hiçbir kulak tarafından kovulmaz ve onun faydası ile hiçbir fayda bir olmaz. (Hz Ali)

-Ben çocuklarima hic kitap oku demedim. Benim okurken dusurduklerimi aldi onlar da okudu. Cocuk kulagi ile degil gozu ile egitilir. Cocuk sozuze degil adimlariniza bakar.

Çocuklar doğdukları ailenin kalıbıyla şekillenir. Peygamberimiz (sav) **“Her doğan Fitrat üzere doğar, sonra anne babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecusi yapar.”** buyurmuştur. (Rum 2 Müslim Kader 22)

Bir çiftçinin şekline uygun, düzgün acur, salatalık, kabak karpuz yetiştirebilmek için tarlayı dümdüz hale getirmesi lazım. Yoksa onlar yuvarlak olmayıp yamuk olur. Ve çiftçi istediği neticeyi alamaz, dolayısıyla da istediği fiyata onları satamaz. Hayata gözünü açan çocuk etrafında güvenli, rahat, sevgi dolu bir ortamın olduğunu hissettiğinde ruhen olgunlaşıp gelişir. Hastahanelerde yeni doğan çocuk annenin kucağına verilir, babanın da üst kısmının elbiseler çıkartılıp çıplak bedenle çocuğa sarılması istenir. Böylelikle çocuğun kendini anne babasının kucağında, güvende olduğunu hissetmesi sağlanır. Anne babaların çocuklarının doğumuna hazırlıklı olmaları, kendi aralarındaki ilişkilerinde sevgiyi merkeze alarak yuvayı cennete çevirmeleri gerekir ki orada doğan çocuklar Huri olsun. Yoksa o evde kavga varsa, cehennemî bir hayat varsa çocuklar da tabii ki Zebani olacaktır. Çocuklarımızı cennet bahçesinde yetiştirirsek salih ve mutlu evlatlara sahip oluruz. **Çocuklarımızı cennet ehli yapacak da, cehennem ehli yapacak da bizleriz.** Önce evimizi cennet bahçesine çevirme görevini üstlenmemiz, bunun için de gayret etmemiz gerekir.

Evin Cennet olması için, kişilerin mutlu olması için mal mülk şartı yok. Nice zenginler var ki mutlu değil, nice fakirler de var ki mutluluğu zirvede yaşıyorlar. Hayatımızın en önemli zaman dilimi olan gelecek nesillerin yetiştiği ortam, aile, Allah'ın istediği doğrultuda, onun kanunları çizgisinde yaşanırsa Cennet hayatını daha dünyada iken yaşayabiliriz. Bu birlikteliği sevgi ve saygı çerçevesinde, anlayışla ferdlerin hukukuna riayet ederek devam ettirirse, yarınımız bu günümüzden daha huzurlu daha güzel olacaktır.

Kaliteli çocuk yetiştirebilmek için önce annelerin kaliteli olması gerekir. Burada sizlerle bir hatıramı paylaşacağım. Amerika'da misafir kaldığımız ev sahibesi Ayşe Hanımın yaşadığı bir hatıra... “Ben ikinci kızımı burada doğurdum, sancım tutunca hastaneye gittim. Sancıdan kıvranırdım yanımda genç bir anne adayı daha çok sancı çekiyordu. Ben sancılar bitse diye dualar ediyor, ağrının şiddetine sabretmeye çalışıyordum. O ise adeta şiir yazıyordu ağrı çekerken:

Babaannen yatağını hazırladı, deden odanı tezyin etti, baban oyuncaklarını aldı, senin gelmeni bekliyoruz güzel yavrum, aramıza teşrif edeceğin saatleri bekliyoruz, deyip duruyordu. Kısa bir zaman sonra kızım doğdu. Rahatlayınca uyuyakalmışım. Sonra beni hemşire uyandırdı ve bana çocuğuma kitap okuyup okumadığımı sordu. ‘Bebeğe mi?’ diye şaşkınlıkla sordum. ‘Evet bebeğe’ dedi. ‘Nasıl yani?’ dedim. ‘Kucağına çocuğunu alacak, yanağını yanağına dayayacak, ağzını kulağına getirip, arkada da ellerinle kitabı

tutup okuyacaksın ki çocuğun büyüdüğünde okuyan biri olsun.’ dedi. Dinimizde doğar doğmaz çocuğun sağ kulağına ezan sol kulağına kamet getirilmesini bu anlamda değerlendirebiliriz. Yanımdaki genç anne biraz deli miydi, neden şiir gibi cümlelerle bebeğini karşılıyordu? Fırsat bu fırsattı, hemşire hanıma sordum, ‘Bu yanımdaki hanımın ruhsal sağlığı yerinde mi?’ diye. Hemşire hanım, ‘O hanım Kennedy ailesinden biridir. O aileden gelen her anne adayı sevgi cümleleri ile bebeklerini doğururlar o aileden doğan bebekler de lider, idareci, olurlar.’

Anne ile çocuk arasındaki hissi ilişkilerin canlılığı fitri bir duygu olan anne sevgisi ve şefkati çocuğun ruhi melekelerinin sağlıklı gelişmesinde temel etkenlerindendir ve çok tesirlidir. Modern ilmî araştırmalarda sevgiden mahrum büyüyen çocuklarda sağlam ve güçlü bir kişilik yapısının hemen hemen hiç olmadığını ortaya koymuştur. **Peygamberimiz (sav) de çocuklarına düşkün olan kadınları övmüş, onları çocuklarına karşı sevgi ve şefkatle davranmaya teşvik etmiştir.** (İbni Mace Nikah 62 12 Edep 3)

Eğer bir çocuk:

- Hoşgörüsüyle yetiştirilirse sabırlı olmayı öğrenir,
- Desteklenip yüreklendirilmişse kendine güven duymayı öğrenir,
- Yaptıkları beğenilmişse takdir etmeyi öğrenir,
- Haklarına saygı gösterilmişse Adil olmayı öğrenir,
- Kabul ve onay görmüşse kendini sevmeyi öğrenir,
- Huzurlu bir aile ortamındaysa mutlu olmayı öğrenir.

Peygamberimiz’e (sav) hayatına baktığımızda, hicretten sonra 5. yılda çocuklara kimin çocuğu olduklarını sormadan onlarla tokalaştığını, hallerini hatırlarını sorduğunu, onları kucağına alıp üst başlarını, hatta burunlarını eli ile temizlediğini görüyoruz. Yahudi, Mecusi, dinli, dinsiz bütün çocuklara aynı muameleyi yaptı. Çünkü bütün çocuklar İslam fitratı üzerine doğarlar.

Peygamberimiz (sav) “Hepiniz çobansınız, güttüklerinizden sorumlusunuz. Erkek ailenin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur. Kadın kocasının, evinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur.” Buyurmuştur. (Buhari Vesayet 9 Cuma 11 Müslüm imare 20)

Çocuk ailenin müstesna meyvesi, ana baba arasında en köklü rabıtabır. Allah'ın aileye lütfettiği mukaddes emanettir. Kur'an-ı Kerim'de **“Ey iman edenler kendinizi ve çoluk Çocuğunuzu yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden koruyun buyrulmaktadır.”** (Tahrim Suresi 6)

Müfessirler, bu ayetten (Dönemlerin durumu göz önünde bulundurularak) ‘çocukların ve aile fertlerinin gözetiminden terbiyesinden baba sorumludur’ fikrine varmışlardır. Peygamberimiz (sav) ise hadisinde babanın büyük sorumluluğu ile birlikte annenin de bu sorumluluğa sahip olduğunu belirtmektedir. Bir diğer hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: **“Ailenin iç düzeni İdaresi ile birlikte çocukların bakılması yetiştirilmesi annenin bakım alanına girer.”** (Buhari rikak 17 Müslüm imare 5)

Peygamberimiz’e (sav) Tahrim 6 ayeti nasıl anlamalıyız diye sahabi ona soruyor Peygamberimiz sallallah şöyle Açıklıyor onları **Allah'ın sizi nehyettiği şeylerden uzaklaştırır ve emrettiği şeyleri de teşvik edersiniz** İşte bu onları cehennemden muhafaza etmektir.

Ana babanın ehli evlatları,

öğretmenin ehli sınıfı,

devlet başkanının ehli milletidir.

Bir mufessirin yorumu şu sekildedir, Ateş toplumdur. insanı insan Yoldan Çıkarır. Toplum insan için ateş olur. Taş ise paradır. İnsan hayatında arkadaş ve para önemlidir. Bu iki şey insanın imtihanıdır. Farabi siyaset sanattır topluma erdemlileri kazandırma sanatıdır. Baska bir ilim adamı da siyaset toplumu pislikten kötülükten koruma sanatıdır.

2- Bebeklikten yetişkinliğe, ebeveyn-çocuk ilişkisinde aşamalar

Giriste ustadımız Bediuzzamnin bir sozu ile baslamakistiyorum.

“Risale-i Nur’un fitraten ve zamanın vaziyetine göre talebesi olacak, başta, mâsum çocuklardır. Çünkü bir çocuk, küçüklüğünde kuvvetli bir ders-i imanî alamazsa, sonra pek zor ve müşkül bir tarzda İslâmiyet ve imanın erkânlarını ruhuna alabilir. Âdetâ gayr-ı müslim birisinin İslâmiyeti kabul etmek derecesinde zor oluyor, yabani düşer. Bilhassa, peder ve validesini dindar görmezse ve yalnız dünyevî fenlerle zihni terbiye olsa, daha ziyade yabanilik verir. O halde o çocuk, dünyada peder ve validesine hürmet yerinde istiskal edip çabuk ölmelerini arzu ile onlara bir nevi belâ olur. Âhirette de onlara şefaathçi değil, belki dâvâcı olur: “Neden imanımı terbiye-i İslâmiye ile kurtarmadınız?” **Emirdag Lahikası 63.Mektup**

Çocukların 3 evresi vardır:

- 1- Çocuğun doğumu ve bakımı
- 2- 0-6 yaş dönemi
- 3- Ergenlik dönemi

Çocuk doğar doğmaz ana babasının isim verdiğini bilmeyenimiz yoktur. İsim konusunda Peygamberimiz’in (sav) ısrarlı tavsiyeleri ve uygulamaları olmuştur. Peygamberimiz (sav) bir hadis-i şerifinde **“Siz kıyamet gününde kendi isimleriniz ve babalarınızın isimleri ile çağrılacaksınız. Öyleyse güzel isimler seçin.”** Buyuruyor. (Ebu Davut - Edep 70) Peygamberimiz (sav) uygun olmayan yetişkinlerin adlarını değiştirerek uygun bulduğu isimleri vermiştir. (Buhari - Edep 108) Peygamberimiz (sav) **“Güzel isim ve iyi terbiye çocuğun babası üzerindeki haklarındandır.”** Şeklinde buyurmuştur. (İbni Mace - Edep 3)

Hangi dilde olursa olsun çocuğa verilen isim onun yetiştiği toplumda bulunduğu kültür çevresinde alay konusu yapılmayacak, onu küçük düşürmeyecek isimlerden olmalıdır, çocuk taşıdığı isimden utanç duymamalıdır.

İlk 2 yıl her şeyiyle bebek anneye muhtaçtır / aittir. Tabir caizse boş bardağı anne doldurur. Beşiği sallayan el dünyaya hükmeder.

Bebek anne tarafından ne kadar emzirilmeli? Sorusunun cevabı Bakara Suresi 233. Ayettedir: **“Anneler de emzirmeyi tamamlamak isteyen baba için çocuklarını tam 2 yıl emzirirler...”** Son tıbbi tespitlerde de çocuğun beden ve ruh sağlığı hususunda annesinin yerini başka hiçbir gıdanın ve anne kucağının yerini başka hiçbir [ortamın tutmadığı ve tutmayacağı gösterilmiştir. Çocuğun anne sevgi ve şefkatine muhtaç olduğu yıllar ilk 7 yıldır. Anne baba arasında çocuğun terbiyesini üstlenmede anlaşmazlık çıkarsa hukuk erkek çocuğa 7 ile 9 yaşına kadar kız çocuğuna 9 ile 11 yaşına kadar anne tarafından bakılmasına hükmeder. Çocuğa sevgi şefkat ile muamele etmek İslam eğitiminin temel esaslarındandır. Peygamberimiz (sav) her fırsatta çocukları kucağına alır, onları öper, okşardı. Bir defasında torunlarını öperken kendisini gören Akra İbni Hâbis (ra) bunu yadırgayarak “Benim 10 çocuğum var hiçbirini öpmedim.” demesine

karşılık Peygamberimiz (sav) **“Merhamet etmeyene merhamet edilmez.”** cevabını vermiştir. (Buhari - Edep 18, Ebu Davud - Edep 144, Tirmizi 1 12). İlk 6 yaş çok önemlidir. Zira bu devrede kişilik gelişimi tamamlanır. 7 yaşından itibaren çocuk bilmeye, iyi ile kötüyü ayırt etmeye, bir şeyleri öğrenmeye, bilmediği hayatı sorgulamaya başlar.

-Çocuklarınızla 7 yaşına kadar oynayın, 15 yaşına kadar onlarla arkadaş olun, 15 yaşından sonra ise istişare edin. (Hz. Ali)

Peygamberimiz (sav) önce neyi öğretmemizi bize öğütlemiştir? Çocuğun aklına hitap ederken Kainat kitabını okumayı. Elmadan onu yaratana, güneşten onu lütfedene ulaşma. Eserden müessire ulaşma... **İmam-ı Şafî'ye atfedilen, Allah'ın varlığına delilin nedir, diye sorduklarında; “Dut yaprağıdır!” demiş ve şöyle devam etmiştir; “Çünkü, aynı yaprakları; Koyun yer, süt yapar. Arı yer, bal yapar. Geyik yer, misk yapar. Tırtıl yer, ipek yapar.”** Tadı, rengi, kokusu ve maddesi bir olan şeyden, bu kadar farklı güzellikleri yaratmak, ancak Allah'a (cc) mahsustur.

Allah'ın Resulünde sizin için Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı Uman Allah'ı zikreden kimse için güzel bir örnek vardır. • Ahzab 21

Peygamberimiz, Erkek ve kız Çocuklarının eğitime ayrıca hanımlarının eğitimine bulunduğu toplumun aksine önem vermiştir.

Kurani Kerimde de çocuk eğitimi ile ilgili farklı ayetler vardır.

“Ey oğulcuğum! Allah'a şirk koşma. Muhakkak ki şirk gerçekten büyük bir zulümdür.” (Lokman Suresi 13) Ayetinin içinde ki ‘oğulcuğum/yavrucuğum’ kelimesinde sevgi, merhamet ve saygı gizlidir.

Evlatta saygı gerekir. Gazali “İnsan bulunduğu kabın şeklini alan sıvı gibidir.” benzetmesi ile kişiliğin oluşmasında, çevrenin önemine dikkat çeker. Eğitim, Hal ile, davranışla, incitmeyen nitelikli dokunuşlardır. Önden çekmek, arkadan itmek değildir. Bir adım önde, yan yana yürümektir. Eğitim “Saygı artı muhabbet” demektir.

-Eğitimci sabırlı olmalıdır. Dört yaşındaki cocuktan kırk yaşındaki bir kişinin olgunluluğunu beklememelidir. Eğitimci kor, sagır ve dilsiz olmalı ama gaflette olmamalıdır. Az kural çok ikna ile eğitim vermeli.

Bilhassa **7 yaşına dek çocuğa Allah'ın azabı değil, rahmetinden bağışlayıcılığından**, kulunu ne kadar sevdiğinden bahsedilmelidir.

“Ey oğulcuğum! Allah'a şirk koşma. Muhakkak ki şirk gerçekten büyük bir zulümdür.” (Lokman Suresi 13) Aslında her varlık Allah'ın isim ve sıfatlarını ilan eder. İnkâr hepsini yalanlama olduğu için büyük zulümdür. “Bu ayeti kerimeden neleri öğreniyoruz? O bize hangi dersi veriyor?” dersek, ‘ana babanın evladına hitap şeklini öğretiyor.’ deriz.

Cocuklarımızın maddi ve manevi tahareti ile ilgili tevhid bilincinden bahsetmeli. B bağlamda da şirk konusu anlatılmalıdır. Çocuğa şirk nasıl anlatılabilir? “Biz her ne kadar evimizin ihtiyaçlarını alıyor ve getiriyorsak da aslında bu nimetleri bize veren Allah'tır.” diye anlatılabilir çocuğa. Şirk Allah'a ortak koşma, hukuka tecavüz kul hakkı zulüm Allah'ın bize verdiği azaları istidat ve kabiliyetlerine göre, Allah'ın emrinde kullanmama kendi nefsimize zulümdür.

İman mahalli olan kalbi küfürden şirkten muhafaza etmek gerekir. Rabbimiz her kalbe iman ve küfrün çekirdeğini yerleştirmiştir. Kul hangisini yeşertirse, iradesiyle o yeşerir. İman çekirdeğinin yeşermesi adına çocuğunun eğitim öğretim ile meşgul olma ebeveynin en önemli görevidir. Önce hakiki imanın kalbe yerleşmesi gerekiyor. İtikadın inşasının mimarları ana babalardır.

Akli ikna ve tefekkürle,

kalbi sevgi ile ,

hali güzel davranışlarla ,

Ve muhabbetle Allah'ın sevgisini yerleştirmek gayreti mutlaka semeresini verecektir.

Kalbin Temizliği ile manevi temizlik sağlanırken evlatlarımızın dünya hayatına ait temizliği de ihmal edilmemelidir. Cündüb bin Abdullah şöyle anlatıyor: **“Biz, Kur’ân’ı öğrenmeden önce imanı öğrendik. Ondan sonra Kur’ân’ı öğrendik. Bu sayede de imanımız arttı.”** (İbn-i Mâce - 61)

İtikadın inşasını, evlerin sofralarına benzetebiliriz. Nasıl Medine’de Ashab-ı Suffa’nın yetiştiği ‘Suffa Mektepleri’ varsa, bir evin mektebi de sofradır. **Cocuklar anne ve babanın bilgi hirsizleridir.** Sofrada konuştüğünüz herşeyi dinlemiyor olarak görünseler de ezberlerler. Yıllar sonra belleği onu geri dondurur. Anne baba isterse oradaki nimetlerden Allah’ı anlatabilir, soğanı eline alıp bunun kabuğundaki Rabbin ‘**Settar**’ ismini, onun bileşimindeki ‘**Şafi**’ ismini, ‘**Hafız**’ ismini anlatabilirsiniz. Eğer soğanın kabuğu olmasa birkaç saat içinde ortamı pis bir koku sardığını görürüz. Oysaki Allah’ın ‘**Settar**’ ismiyle o pis kokuyu örttüğünü görürüz. Eğer o kabuk açılrsa, soğanın çürüdüğüne şahit oluruz. O kabukta Hafız ismini okuruz. Soğanın yan tesiri olmayan, doğal antibiyotik özelliğini ve ‘Ya Şafi’ ismini anlatabiliriz. Saçak kökleriyle bulanık suları alıp onun yerine tertemiz soğan suyunu veren Rabbin ‘**Kuddüs**’ olduğunu, toprağı bir ‘anne kucağı’ yapıp onu yarattığını anlar, o soğanın tadında ‘**Latif**’ ismini buluruz. Yediğimiz bir elmada, bir karpuzda ya da herhangi bir şeyde, soframızda Allah’ı düşündürebiliriz. O küçücük kalplere Allah sevgisini yerleştirebiliriz.

Bir karpuzu anlatırken ‘Allah Rahmandır, hayvanlar için kabugunu tavuğumuz için çekirdeğini bizim için lezzetini yaratan Rabbim bütün mahlukatın yiyeceklerini ikram etmektedir, **rahmandır**’ deyip Allah’ın rahmaniyetini küçük yaşta öğretip, onu kolayca sökülüp atılamayacak, derin bir şekilde yerleştirebiliriz. Cömertlik, cimrilik, temizlik, düzenlilik, dağınıklık, çekingenlik, sosyallik gibi alışkanlıkların kazanılması hep çocukluktaki eğitime bağlıdır. Karakterinin yapılanmasında, temelinde çocukluk döneminde atıldığı gerçeği hala önemini korumaktadır. Gazali’ye göre bilgi, beceri ve kişilik kazanmada çevrenin rolü büyüktür. Çocuk farkında olmadan taklit eder, zamanla bu davranışlar alışkanlık haline gelir. Böylece bilgi dağarcığı ve kişiliği oluşur. Kişilik gelişiminin mimarları ana babalardır.

-Cocuk egitiminde Kainati Okuma

Allah'ın ilk emri de ‘oku’ idi, henüz Kur'an inmemiştir. Ne okunacaktı?: Kainat kitabı. İşte çocuğumuza Kainat kitabını okumayı öğretir, eserden müessire gidebilirsek onun sağlam imana sahip olmasını sağlamış oluruz. Allah-u Teala ilk önce Allah’ın birliğini ve varlığını, çocuklarımıza Lokman’ın (as) şahsında öğretmektedir.

Risale-i Nur’da imanı billah Marifetullah,muhabbettullah olarak ifade edilmistir.

Yani evlatlarımıza ilk olarak kainat kitabını okuma sonra da o kainatte rabbimiz tarafından hep izlendiğimiz bilincini vermeliyiz. Yani ihsan suuru. Son olarak da hesaba çekileceğim bilinci verilmelidir.

- Çocuk eğitiminde Ihsan suuru ve Ahiret İnancı

Lokman Suresi 16 ayeti kerime: **“Ey oğulcuğum, gerçekten o yaptığın iş bir Hardal tanesi ağırlığında bile olsa, öyle ki bu bir kaya içinde veya göklerde ya da Yerin dibinde olsa, Allah onu ahirette önüne getirir. Şüphesiz ki Allah Latif, her şeyi inceliklerle bilendir. Habir onların hepsinden haberdar olandır.”**

buyurulmuştur. Bu ayeti kerimeyi müfessirler değişik şekilde tefsir etmişlerdir. Ben ondan birkaçını size aktarmaya çalışacağım.

Amelin taşın içinde olması demek, insanın maddeye şekil vermesi, maddeyi araştırması, maddenin içine sızması, maddeyi analiz etmesi manasınadır. Maddenin kimyasal ve fiziksel özelliklerini araştırmak, maddeyi insanın hizmetine sunmaktır. Astronomik araştırmalar, gökteki ameldir. yani ‘Ey kulum, ben senin gökte de yerde de araştırmanı istiyorum’ diyor. ‘Bu araştırmalarınızı mutlaka değerlendireceğim’ yani Kainat kitabını araştırmamızı istiyor cenab-ı Hak. Yerde ve gökte senin astronomi olarak, fizik olarak, kimya olarak bütün fen ilimlerini, kevnî ilimleri incelemeni emrediyor. Yani bizim şu dünyada gördüğümüz matematikten coğrafyadan tutun müspet ilimler dediğimiz bu ilimlerin hepsini öğrenmemizi, araştırmamızı istiyor Cenab-ı Hak. 7 kat göğü de, 7 kat yeri de (Yedi gök, yer ve bunlar içinde bulunan herkes Allah’ı tesbih eder. O’nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur, fakat siz onların tesbihini anlayamazsınız. Şüphesiz ki O, ceza vermekte hiç acele etmeyen ve çok bağışlayandır. İsra 44)... Bunu da amel ve ibadet olarak kabul ediyor. Bunların hepsi çalışılması gereken konular.

İster matematik, ister kimya, ister fizik olsun, Allah'ın adıyla bu dersler okunabilirse bunlar da insanı Allah'a ulaştırır. Bu ilimlerle ve araştırmalarla eğer Allah'ın adıyla bu Kainat kitabı okunabilirse, bunlar da manen ibadet hükmündedir. Baska bir mufessir de soyle ifade ediyor, İster yerde, ister gökte, nerede hayır veya şer işlersen, bir taşın içinde gömülü bile kalsa Allah onu ortaya çıkarır ve karşılığını verir. Yani yaptığımız hiçbir şeyin gizli kalmayacağını anlıyoruz ayetten. Başka bir ayette de **“Artık kim zerre ağırlığınca bir iyilik yapmışsa, onu görür. Karşılaştır 8: Kim de zerre kadar bir kötülük yapmışsa, onu görür.” (Zilzâl Suresi 7-8)** diyor Cenab-ı Hak. Cenabı Hak hiçbir şeyin gizli kalmayacağını her şeyin hesaba sorulacağını bu ayette ifade ediyor. Aslında çocuğa ihsan suurunun aşılması gerektiğini, yani ‘o sizi görüyor ya, siz onu görmesiniz de!’ düşüncesinde her an Allah'ın gördüğünü, bildiğini, duyduğunu ve O'nun nazarının dışına çıkamayacağını düşünerek hareket etmek... İşte bu şuurla hareket eden insan galiba iyilikten dışarıya çıkamayacaktır. Her hareketi iyi olacak, kötülük yapamayacak, günah işleyemeyecektir.

Babanın en büyük derdi itikatlı evlat yetiştirme olmalıdır. Kendi ölse bile arkasından imanlı bir gençlik bırakma derdi olmalı. Lokman'ın (as) vasiyetine bir nazar atalım. “Bu dini İbrahim kendi oğullarına vasiyet ettiği gibi Yakub da vasiyet etti: Oğullarım **«Allah sizin için bu dini secti, başka dinlerden sakının yalnız müslim olarak can verin» dedi.” (Bakara 132)** Yakup (as) da ölüm döşegindeyken **“Yoksa siz de olaya şahit mi oldunuz; Yakub'a ölüm hali gelip çatdığı zaman, oğullarına; "Benden sonra neye ibadet edeceksiniz?" dediği zaman, oğulları; "Senin Allah'ına ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın Allah'ına, tek olan o Allah'a ibadet edeceğiz. Biz ancak O'na boyun eğen müslümanlarız." dediler.” (Bakara 133)**

Buraya kadar şunu anlıyoruz ki iman, tefekkür etmekle, aile içindeki birbirine karşı saygı, aile içindeki münasebetle, Ahiret inancı ilim öğrenmekle kazanılır.

Yani bu dünyada Allah görüyor her halden haberdardır suurunda olunmasını istiyor.

- Çocuk eğitiminde Mukellefiyet ve sorumluluk

Lokman Suresi 17 ayette **“Yavrucuğum namazını kıl, emri bil maruf nehy’i Münker yap. Problemleri çözmeye çalış. İşlerin gereği budur.”** buyurulmuştur. İyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak, sabretmek... Allah (c.c.) içinizden bir grup çıkarır, onların vazifesi emri bil maruf, nehyi anil münker olsun, toplumun insanların kurtuluşuna zafere ersinler. Âl-i İmrân Suresi – 104 Ama sizin içinizde hem emri bil maruf ve nehyi anil münker yapanlar yoksa, toplumda tefrika olur ayrılıklar olur. ‘Ben de o toplumu yıkarım’ diyor Cenabı Hak. Mümin iyiliği emreder, kötülükten sakındırır. Demek ki her toplumda insanları iyiye çağıran, onları kötülükten sakındıran fedakarların olması gerekiyor ki o toplum felaha ersin, yıkılmasın, arzi ve semavi belalar başlarına gelmesin. Bu ayeti kerimede bize kulun şahsi vazifesini yapması gerektiğini söylüyor.

Allah'a teşekkür etme sebeplerimizden bazıları: Hergün kanımızı 5 defa böbreklerimizle süzen sistem, 5 duyumuz, ortalama olarak vücudumuza 5 - 7 kilo kan verilmiş... Bütün dünya bir araya gelse bir damla kan yapamayacakken 5 kilo kanı bize bedava veren bir Rabbimiz var. Burada enteresan bir şey daha var: ne yersen ye, fakir ol, zengin ol, hepsi aynı kalitede kan oluyor. Cenabı Hakk'ın sonsuz lütuflarına, nimetlerine karşılık olarak günde 5 defa teşekkür etmek, akıllı kişilerin şiarıdır. Diğer bir vazife emri bil maruf, nehyi anil Münker yapmak, yani bana ne, neme laımcılık olamaz. Peygamberimiz (sav) ne buyuruyor: **“Kim bir kötülük görürse, onu eliyle değıştirsın. Şayet eliyle değıştirmeye gücü yetmezse, diliyle değıştirsın. Diliyle değıştirmeye de gücü yetmezse, kalbiyle düzeltme (buğz) cihetine gitsin ki bu imanin en zayıf derecesidir.”** (Müslim, İmân 78. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 11; Nesâî, İmân 17) O (sav) ‘kötünün yanında yer almayın’ diyor. İyiliği emrederken, kötülükten sakındırırken de sıkıntılar çekilir, dertler olur, kabul görmez, sıkıntılar yaşarsın. Bu sıkıntılara karşı da sabırlı olmalısın. Sayamayacağımız kadar çok nimeti bize veren Cenab-ı Hakk'a günde 5 vakit namaz kılmak çok ibadet değildir.

(Biz Anne ve baba olarak evladımıza emribil maruf nehyi anil münker yapıyoruz. Böylece çocuklarımız da baskalarına bu bilincle yaklaşıyorlar.)

- Çocuk eğitiminde Davranis Ahlak’i

Lokman suresi 18 ayette **de “Hem insanlara karşı kibirlenerek yüzünü yan çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme çünkü Allah kendini beyannenlerin çokça övünen kimselerin hiçbirini sevmez.”** buyurluyor. Bu ayeti kerime bize islam ahlakının değerini anlatılmaktadır. Yani insanlarla güzel muamele etmek, yukarıdan bakmamak, kibirlenmemek gerekir. Mütevazı olmanın gerekli olduğunu, övünen, beğenen bir kimse olmamanın gerektiğini, yani insanın ‘Eller yahî ben yaman, Eller buğday ben saman.’ demeyi çocuklukta öğrenmesi gerekiyor insanın. Nasıl ki kuru bir çubuktaki yaprak ve ona takılan üzüm kendinden değildir, katları, kabiliyetleri, maddi.manevi varlığı kendinden değil, onu Allah ona vermiştir. Bu düşünce önemlidir...

Lokman Suresi 19 ayet **“O halde yürüyüşünde mutedil ol. Çünkü seslerin en çirkinini elbette eşeklerin sesidir.”** buyurulmuştur. 5 duyu bize veren Allah onları nasıl kullanacağımızı, bunların hangi halde sevaba döneceğini, hangi anda günaha döneceğini bize Kur'an'la ifade etmiştir. Yürüyüşümüze de ne çok yavaş, ne de çok gururlu olmamasına orta hali olmayı teklif etmektedir. Burada da bize ahlak konusunu anlatmaktadır ayeti kerime. Yani şu ana kadar dikkat edersek önce Allah'ı kabul ettik, Allah Nazar etti, kainat kitabını okuduk, namazımızı kıldık, ihsan şuruna erdik, ana babamıza hürmet ettik. Şimdi de kendi ahlaki özelliklerimize geldi sıra. Bu ahlaki özellikler de çocuklukta başlayıp o şekilde insana perçinleniyor. Bu da anne babanın görevidir. Peygamberimiz (sav) **“Hiçbir baba, çocuğuna güzel ahlaktan daha kıymetli**

bir miras bırakmamıştır.” (Tirmizî, Birr, 33; İbn Hanbel, IV, 77) diyor. Buradan da anladığımız gibi, çocuklara ahlak bilinci ve sorumluluk duygusu önce ailede verilir.

Peygamberimiz'in (sav) dilinden çocuğa öğretilmesi gereken esaslar... Abdullah İbni Abbas radiyallahu anhümâ'dan nakledildiğine göre: **“Bir gün (Çocuk yaşta iken) Hz. Peygamber'in terkinde bulunuyordum. Bana: ‘Yavrucuğum, sana bazı kaideler öğreteyim’ dedi ve şöyle buyurdu: ‘Allah’ın buyruklarını gözet ki, Allah da seni gözetip korusun. Allah’ın (rızasını) her işte önde tut, Allah’ı önünde bulursun. Bir şey isteyeceksen Allah’tan iste. Yardım dileyeceksen, Allah’tan dile! Ve bil ki, bütün bir ümmet toplanıp sana fayda temin etmeye çalışsalar, ancak Allah’ın senin için takdir ettiği faydayı temin edebilirler. Yine eğer bütün ümmet, sana zarar vermeye kalksalar, ancak Allah’ın senin hakkında takdir ettiği zararı verebilirler. Çünkü artık kaderi yazan kalem yazmaz olmuş, yazıları değişmeyecek şekilde kesinleşmiştir. (Bundan sonra takdirde herhangi bir değişiklik söz konusu değildir.) (Tirmizî, Kıyâmet 59)**

“Emir ve yasaklarını gözet onu önünde bulursun bolluk içindeyken emirlerine bağlı kalmakla Sen Allah'ı tanır, darlığa düşünce kurtarmak suretiyle seni tanır. Böylece senin hakkında yazılmamış olan şey başına gelmez, sana takdir edilen de seni atlayıp başkalarına gitmez. Bil ki Zafer sabırla Sevinç üzüntüyle kolaylık zorlukla birlikte. Hakkını koruma, yalnız Allah'tan isteme... Allah'tan başka kimsenin zarar ve fayda veremeyeceğine inanma... Allah'a güvenip sırtını O'na dayama, tevekkül etme, Allah'a karşı aczini anlama, zarar ve faydalı şeylerin Allah'tan geldiğine kesin inanma..” Ahmet Bin Hanbelin musned

Sosyal uyum üzerine yapılan çalışmalar, ailenin çocuk üzerindeki ilk etkilerinin son derece önemli olduğunu göstermiştir. Anne babanın ve ailenin diğer bireylerinin çocukla olan etkisini çocuğun aile içindeki yerini belirtmektedir. Çocuğun bir modele ihtiyacı vardır. Ana, baba, teyze, hala, dayı gibi iyi örnek alabileceği kişiler ailesindedir. İnsanlar temel değerlerini yeni nesillere aile aracılığıyla aktarır. Birey ilk dini ve ahlaki bilgi ve tutumları ailesinden öğrenir. Her şeyden önce temel ruhi ihtiyaçların karşılanmasına bağlıdır kişiliğinin gelişmesi. Kişilik gelişiminde ilk 5 yaş çok önemlidir. Aile yaşayan bir organizmadır. Aile içindeki bir bireyin sorunu bütün aileyi etkiler. Ana babanın kişilik yapıları, çocuk yetiştirme tutumları, çocuğa yaklaşım tarzları, çocuğu birinci planda etkiler. Ana babanın yaşı, sağlık durumları, birbirine olan sevgi, saygı ve güvenleri, çocuğun cinsiyeti, hamilelik ve doğum sırasında yaşananlar ve benzerleri etkenlerde aile içi iletişimi ve dolayısıyla çocuğu etkileyen etmenlerdendir. Çocuk bu etkenlere bağlı olarak iletişim şeklini ve davranışları taklit eder ve içselleştirirler.

Hüzünler, sıkıntılar, dertler, hayatın zorlukları, sağlam bir aile ortamında en aza inecek sevinç ve mutluluğumuz, huzurumuz daim olacaktır.